זאת תורת העולה היא העולה. זאת היא העולה הרי אלו שלשה מיעוטין חד פרט לנשחטה בגילה וחד פרט לנשפך דמה וחד פרט ליציאת דמה חוץ לקלעיס שאם עלתה על גבי המזבח תרד ולא היא עולה חטאתה והכי נמי מפרש במסכת נדה בפרק יוצא דופן (דף מ.): **ז' שבטים.** דהוו רוב שבטים מדיליס שבעה פרים דקסבר ר' יהודה דשבט מ' מיקרי קהל [ה"ג]: והן מגיאין ולא ב"ד [ד"ל]: **הוראה בלויה בב"ד.** דכתיב ועבלס דבר [1] דהיינו שהורו לעבור מעיני הקהל דהיינו ב"ד: **ב"ד משניס לרוב לבור.** דעשו עס מעט לבור והשלימו לרוב לבור: [2] **ולבור מייבין.** ור' מאיר פוטר לבור דהא קא מייתי ב"ד לבמרי' לקמן [ה.] רבי מאיר אומר שבעה שבטים שחטאו בית דין מביאין עליהם פר והן פטורין [3]. ואי קשיא הא אמרי' בכל התורה אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות והיכי אמרי' אלו ג' מיעוטין דממעטינן אותם בירושלמי [4] מפרש ה"מ היכא דליכא אלא ב' מעוטין אבל הכא דאיכא ג' מיעוטין בזה אחר זה כאחד קרא כולהו אתו למעט וכן בל"ב מדות מלאתי: **אותו השבט חייב.** להביא פר דקסבר שבט אחד אקרי קהל: **רבי שמעון בן אלעזר אומר משמו.** של ר' מאיר. והא מתניתא מפרש לקמן [5]: **אמר רב אסי ובהוראה.** דקיי"ל כי הורו ב"ד ועשו רוב קהל על פיהם שמביאים פר: **הלך אחר רוב יושבי בארץ ישראל.** לאותם שבאותה לארץ אינן מן המנין ולא אותן דממגאל מלרים ולאוץ דחולה לארץ היא: **פשיטא מרובין ונתמעטו.** כגון שהורו ב"ד ועשו רוב קהל על פיהם דנתחייבו להביא פר ולא הספיקו להביא פר עד שנתמעטו שאתו מקלתן היינו פלוגתא דר' שמעון ורבנן דתנן (לקמן י.) חטא כהן משוח ונשיא על שלא נתמנו דהיו חייבים להביא פר אבל אם נתמנו דמיעטו כי הכי לא מיקרי הן בהליטות ומחייבים להביא כשבה או שעירה בנתחלה הכא נמי חייבין להביא פר אבל אם נודע להם עד שלא נתמעטו חייבין להביא פר אבל אם נודע להן משנתמעטו פטורין: **מועטין ונפרבו מאי.** כגון שהורו בית דין עשו מיעוט קהל על פיהם דיחיד שעשה בהוראת בית דין פטור ומתו מקלתן של רוב קהל ומתרבו אלו ולאחר שנתרבו נודע להם שחטאו דהני מועטין ומתרבו לא דמי ממש לחטאו עד שלא נתמנו דמועטין כי חטאו בהוראה לאו בני קרבן ניהו דיחיד שעשה בהוראת בית דין פטור אבל מרובין ומתמעטו דמי ממש לחטאו עד שלא נתמנו דהא מרובין כי חטאו בני קרבן ניהו ואמטו להכי קאמר במרובין ומתמעטו דהוי פלוגתא דר"ש וכרבנן אבל במועטין ומתרבו אינהו לן אי דמי לפלוגתא דר' שמעון ורבנן אי לא מי אמרי' ר"ש דבתר ידיעה אזיל דאמר אם שלא נתמנו חייבין כבתחלה הכא נמי מחייב דכי אתיידע להו בחיובא אתיידע להו דכי נתרבו אתיידע להו ומביאין פר ורבנן דבתר חטאה אזלי דאמרי הרי אלו נתמנו הכא בהליטות הוא אזיל וחטאו כי לא נתמנו הכא אזלי בתר חטאה וכי חטאו אכתי מועטין היו ופטורין דיחיד שעשה בהוראת בית דין פטור: **ומסברא אימור דשמעה ליה לר"ש דאזיל אף בתר ידיעה.** דאמר אם נודע להם עד שלא נתמנו חייבין היכא דהוי ידיעה וחטאה בחיוב: **כי השתא.** דלהוי כי חטאו משנתמנו דלייתי פר ואמאי קתני משנתמנו פטורין אלא מדקתני פטור ש"מ דר"ש חטאה וידיעה בעי בחיובא ומועטין ונתרבו לדברי הכל פטורין דכי חטאו בפעול חטאו דיחיד שעשה בהוראת בית דין פטור: **או דלמא ליון.** דחלב שם אחד הוא דבין חלב המכסה את הקרב ובין חלב המכסה את הקרב ובין חלב שעל גבי הקרב ולא בני קרבן ניהו דיחיד שעשה בהוראת בית דין פטור אבל כי חטאו כהן משיח ונשיא על שלא נתמנו נעשו בני קרבן ומחייבי לתמויי כשבה או שעירה אבל מרובין ונתמעטו דמי ממש לחטאו עד שלא נתמנו דהא מרובין כי חטאו בני קרבן ניהו ואמטו להכי קאמר במרובין ונ

עין משפט נר מצוה

יט א מיי׳ פ״ג מהל׳ שגגות הל׳ ד סמג עשין ריז:
כ ב ג ד ה מיי׳ שם הלכה ו סמג שם:
כא ו מיי׳ פ״ב מהל׳ ממרים הלכה ה סמג עשין קיח:
כב ז ח מיי׳ פי״ד מהל׳ שגגות הלכה ה סמג עשין ריז:
כג ט מיי׳ שם הלכה ו ופי״ב הלכה ב סמג שם:
כד י מיי׳ שם פי״ד הלכה ב:
כה כ מיי׳ שם ופי״ב שם הל׳ ג סמג שם:
כו ל מיי׳ פי״ד שם הל׳ ג סמג שם:
כז מ מיי׳ פ״ד מהל׳ שקלים הל׳ ב:
כח נ ס מיי׳ פי״ד מהל׳ שגגות הל׳ ה סמג עשין ריז ומצוה תשס תלוי:
כט ע מיי׳ שם פ״ח הלכה ב:

רבינו חננאל

ממה שהוריהו והיה חוזר שב מידיעתו קרינן ביה: אמר רבא אע״ג דסבר רב דהיכא דהורו ב״ד דחלב מותר ונתחלף לא׳ חלב בשומן ואכלו דפטור מדרה שאם אכלו חצי הקהל באותה הוראה דלא מייתי ב״ד פר אלא כל אחד מייתי כשבה או שעירה. שאין זה שנתחלף לו חלב בשומן משלים לרוב הצבור לאתויי פר אלא ודאי לא מצטרף מ״ט דאמר קרא לשגגה. פי׳ דכתיב בפרשת שלח לך והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה עד שיהיו כולם בשגגה אחת (ופי׳) [ופר] ה) ילפי׳ מעיני מעיני. וקי״ל לסבריה דתנא דמתני׳ כר׳ יוחנן דאע״ג דאינה משנה (מאי הוא) [מיהו] שקלו וטרו לטעמיה: **פיסקא** בין שעשו ועש׳ עמהן בין שעשו ועשה אחריהן בין שלא עשו ועשה פטור מפני שתלה בב״ד. ואקשינן למה לי למיתנא כל הני פי׳ ליתני שלא עשו ועשה. והנך תרי בבי ליתו בק״ו ופרקינן לא זו אף זו קתני. פי׳ לא זו שעשו ועשה עמהן דאיכא למימר משום דעבד בהדייהו הויא תליה גמורה. אף אם עשו ועשה אחריהן פטור ולא זו שעשו ועשה אחריהן דעשו ב״ד בעלמא. אף זו אם לא עשו ב״ד כלל ועשה פטור. ואקשינן אי הכי סיפא דקתני הורו ב״ד וידע אחד מהן שטעו או תלמיד שראוי להוראה והלך ועשה על פיהן בין עשו ועשה עמהן כו׳ כקמייתא. דלחיובא איפכא מסתבר׳ פי׳ הואיל ואמרת לא זו אף זו קתני כן היה לו לשנותה או תלמיד שראוי להוראה והלך ועשה על פיהן בין שלא עשו ועשה בין שעשו ועשה אחריהן בין שעשו ועשה עמהן ג): **פיסקא** או תלמיד וראוי להוראה. אמר רבא איצטריך דאי תנא אחד מהן הוה אמינא הני מילי מאן דגמיר וסביר כמו אחד מהן שגמר וסבר אבל גמיר ולא סביר לא תנא נמי ראוי להוראה. א״ל אביי והא להוראה דגמיר וסביר משמע דמאן דלא סביר לא חזי להוראה. א״ל אנא הכי קאמינא אי מאחד מהן הוה אמינא הני מילי דגמיר וסביר אבל גמיר ולא סביר לא תנא ראוי להוראה דמשמע יתירה אפי׳ גמיר ולא סביר סביר ולא גמיר. פי׳ דאי לא סביר ולא גמיר מנא ידע והא דמשנה יתירה מעין דאמרי׳ בקראי אין רבוי אחר רבוי אלא למעט. הא דתנן ראוי להוראה כגון מאן אמר רבא כגון שמעון בן עזאי פי׳ איזהו תלמיד ראוי להוראה אמר רבא כגון שמעון בן עזאי הדן לפני חכמים

מסורת הש״ס

ה) רש״ל, ב) [מזיר מנ. מולין ע. נדה כט.], ג) [נ״ל עבדתן], ד) [לקמן ד.], ה) ע״ז לו. ב״מ ס: [נב״ק עט:], ו) סנהדרין ז: [ושם מאתם א״ר יהושע בן לוי], ז) [שם ע״ש], ח) אמר. יעב״ץ, ט) [מנחות נב.], י) עי׳ רש״ל, כ) ר״ל הלכך לא הוי כר חיוב מעלית דבשגגת היכא כו׳ כך הגי׳ בקרבן אהרן וכל״ל.

תורה אור השלם

1. וְאִם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ וְנֶעְלַם דָּבָר מֵעֵינֵי הַקָּהָל וְעָשׂוּ אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁמוּ: ויקרא ד יג
2. בְּמֵאָרָה אַתֶּם נֹאָרִים וְאֹתִי אַתֶּם קֹבְעִים הַגּוֹי כֻּלּוֹ: מלאכי ג ט

מוסף רש״י

במארה אתם נארים. אתם מקבלים עליכם גזירה בתרור ונקללה ונאסר עליכם, ואת״כ אותי אתם קובעים, נחלים, שאתם נהגים שוב מן האחרונים (ע״ז לו:) קבלתם עליכם בגזירת אחרון להכיל המעשר אל בית האוצר, כדכתיב במלאכי הביאו את כל המעשר וגו׳ ואמרתם ואותי אתם קובעים, אתם נחלים שאתם המעשר ואת התרומה כדכתיב התם ואתרמתם מתה קבענוך המעשר והתרומה (רשב״ם ב״ב ס:). הגוי כולו. כלומר וכל הקהל כולו קיבלו את הגזירה וקמתמה אם לא היו כולן יכולין לעמוד בה לא היו מסכימין וזיבן כמולן, אלמא לא תשיבא גזירה אא״כ רובן יכולין לעמוד בה (שם). **קולר תלוי.** עונשה של הטייס (סנהדרין ז:). **תלמיד בפני רבו.** ופא דין לפני רבו והוא לא מקבל לדבר, נענש אם שתק והוא מבין ברבו שטעה (שם). **דנימטיין שיבא מכשורא.** שיגיעונו נמותת קונסה מן הקורה, כלומר שאם נטעה שתלנו הטוטס בין כולנו ויקלו מעלי. שיבא, נמותת, כמו (הושע ח) כי שבביים יהיה עגל שומרון, ומתרגמינן לנמטי לוחמין (שם).

תוספות הרא״ש

ת״ש הורו ב״ד וידע א׳ מהם שטעו ואמר להם טועים אתם פטור הא שתיק חייב (דהיינו) [ה״ג] שתיק וכרכש ברישא אבל אי (לא) שתק ולא כרכיש ברישא פטור. תימה אמאי קתני ואמר להם טועים אתם פטור. ליתנו רבותא טפי דנודע לאחד מהם שטעו ושתק פטורים וי״ל משום דלא ליתי למטעי ולמימר דכל שתיק פטור אפי׳ כרכיש ברישא: **מתני׳** הורו ב״ד וידעו שטעו וכו׳ עד ר״ש פוטר רבי אלעזר אומר ספק. ע״כ ר׳ אלעזר גרסינן דהוא בר פלוגתא דר״ש ובגמ׳ נמי נחלקו בברייתא ר״ש ור״מ ורבי אלעזר וסומכוס ותימה היכי קתני אמר ר׳ עקיבא מודה אני בזה וכי ר״ע על דברי תלמידו אמר מודה אני בזה: תני ר״ש פוטר ור׳ מאיר מחייב דלא חשיב ליה יחיד תולה בב״ד דהוה ליה לשיולי: אמר ר׳ יוחנן אשם תלוי איכא בינייהו רבי אלעזר אומר ספק. פי׳ דין אוכל ספק חלב אית לי׳ משום דמספקא לן אי הוה תולה בב״ד כיון דלא נודע לו או לא ה״ל כתולה בב״ד משום דה״ל לשיולי הלכך מביא אשם תלוי כאוכל ספק חלב משום דפשע דמצי לשיולי עליה אי חלב הוא או שומן הוא הלכך חייבתו תורה להביא אשם תלוי להגין עליו עד שיודע לו ויביא חטאת הכי [נמי] פשע דמצי לשיולי אם חזרו בהם בית דין הלכך מביא אשם תלוי להגין עליו לעולם.

יא״ו דלמא [ידיעה] דההוא ב״ד דהורו בעינן תיקו אמר רבי יונתן מאה שישבו להורות אין חייבין עד שיורו כולן שנאמר [1]ואם כל עדת ישראל ישגו [2]עד שישגו כולן ו)[עד שתפשוט הוראה בכל עדת ישראל] אמר רב הונא בריה דרב הושעיא הכי נמי מסתברא דבכל התורה כולה קיי״ל ז)רובן ככולו והכא כתי׳ כל ז)העדה הואיל וכך אפילו הן מאה [תנן] הורו ב״ד וידע אחד מהן שטעו או תלמיד וראוי להוראה והלך ועשה על פיהם בין שעשו ועשה עמהן ובין שעשו ועשה אחריהן ובין שלא עשו ועשה ה״ז חייב מפני שלא תלה בב״ד האי הוא דחייב הא אחר פטור ואמאי הא לא נגמרה הוראה הכא במאי עסקינן [3]כגון שהרכין ההוא אחד מהן בראשו ת״ש ז)הורו ב״ד וידע אחד מהן שטעו [4]ואמר להן טועין אתם הרי אלו פטורים ט)עמא דאמר להן טועין אתם דפטורים [5]הא שתיק מישתק חייבין וגמר לה הוראה ואמאי והא לא הורו כולן אמרי ה״נ כגון שהרכין בראשו מתיב רב משרשיא סמכו רבותינו על דברי רשב״ג ועל דברי ר״א בר׳ צדוק שהיו אומרים ט)[6]אין גוזרין גזירה על הצבור אלא א״כ רוב הצבור יכולין לעמוד בה ואמר רב אדא בר אבא מאי קרא [2]במארה אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו והא הכא דכתי׳ הגוי כולו ורובא ככולא דמי תיובתא דר׳ (יוחנן) [יונתן] תיובתא ואלא מאי כל עדת דקאמר רחמנא ה״ק אי איכא כולם הויא הוראה ואי לא לא הויא הוראה ז)אמר רבי יהושע י׳ שיושבין בדין קולר תלוי בצואר כולן פשיטא הא קמ״ל דאפילו תלמיד בפני רבו ז)רב הונא כי הוה נפיק לבי דינא מייתי עשרה תנאי דבי רב לקמיה ט) כי היכי עושה בשגגת עצמו לעושה מזיד וברשות בית דין וזה הרי אומר לו שלא ידע שחזרו ומזיד עשה על פיהם ולא על שגגת עצמו ויחיד שעשה בהוראת ב״ד פטור: **מיתיבי פר העלם דבר של צבור.** כגון שהורו ב״ד בעבודת כוכבים ועשו לצבור על פיהם וידעו שטעו וחזרו בהן ולריכין לכל ליקח פר ושעירי עבודת כוכבים של צבור: **בתחלה גובין הם.** שגזברין גובין מכל אחד מישראל מעות לקנות מהם פר ושעירי עבודת כוכבים לצורך קרבן דברי ר״ש: **ואמאי.** קאמר רבי שמעון דפטור דברשות ב״ד הוא עושה הא כיון דאגבי להו מעות לצורך פר העלם דבר של צבור הוה מתידע ליה שהבית דין טעו וחזרו מהוראתן ואמאי הוי תולה בב״ד: **איבעיא אימא שגגה ממנו סמוך.** שלא הודיעוהו לצורך מה הן גובין: **ואיבעיא אימא דלא הוי במתא.** כי גבו להו ולאחר גבייה הוא דעשה על פיהם: **ר״ש אומר מסרומא הלשכה הם באים.** דלא הוי מפרסמא הלכך כי עשה על פיהם הוי תולה בבית דין הלכך פטור ר׳ שמעון ותנא דמתניתין הכי סבירא ליה אליבא דרבי דמעון דמתרומת הלשכה הן באין: **מנא ר״מ מחייב.** דתולה בעצמו הוי: **ורבי שמעון פוטר.** דתולה בב״ד הוי: **רבי אלעזר אומר ספק.** מביא אשם תלוי: **איכא ביניהו.** בין ר׳ אלעזר לסומכוס לסומכוס אינו מביא אשם תלוי דהכי קאמר סומכוס מעשה שלו תלוי הוא וליכא למימר שמא תולה בעצמו הוה ז) דלא הוי בר חיוב מעלית דהיכא דהוי לפניו תחיכה אחת ספק של חלב ספק של שומן ואכלו בדין הוא דמביא אשם תלוי משום דאיכא למימר שמא חלב ממש אכל דהוי בר חיוב מעלית אבל הכא ליכא למימר שמא תולה בעצמו ממש הוא שהרי על פי הוראה הוא עושה הלכך מעשה שלו תלוי הוא לד חיוב מעלית הלכך אינו מביא אשם תלוי: **נאמר שאכל ספק חלב ספק שומן.** והרי סבור שאומן הוא ונודע לו שספק הוא שמביא אשם תלוי משום דשמא חלב ממש אכל הכא נמי איכא למימר שמא תולה בעצמו ממש הוא: ולא דאינו [אלא] אחד כמו פר העלם: **משל דרבי אליעזר כו׳.** מימה דהתם נספק אכל ספק לו ולכולי עלמא אכל הכא לו אין ספק. וכן נסומכוס. מיהו יש לומר דהכא תרוייהו שוין לספק הוי:

כל הוראה שיצתה ברוב צבור. למעוטי דאם מטאו מלי לבור ועשה גם הוא חייבין: **שעירי עבודת כוכבים.** משום הכי קתני לשון רבים דאיכא טובא שעירים שעירי דאם מודש ושעירי רגלים שהן מרובים. ואיידי דקאמר התם שעירים קתני נמי הכא אע״ג

כדגרסינן בסוף פ״א דסנהדרין א״ל [אביי] כי האי גונא שידע שטעו ועשה אמאי חייב קרבן והא מזיד הוא ואין קרבן במזיד כהאי. א״ל ולטעמיך הא דתניא בסיפרא ובתוספתא בעשותה אחת ממצות ה׳. יחיד שעשה בהוראת ב״ד פטור מפי עצמו חייב. כיצד הורו ב״ד שחלב מותר ונודע לאחד מהן שטעו או תלמיד יושב לפניהן וראוי (אין) להוראה כגון שמעון בן עזאי והלך ועשה על פיהן יכול יהיה פטור ת״ל בעשותה. העושה על פי עצמו חייב. בהוראת ב״ד פטור. כלומר למה תקשה למשנה הסתומה. הקשה לברייתא שבהיאה ראיה מן התורה. אלא הכי משכחת לה כגון דידע דאסיר וטעי במצוה לשמוע דברי חכמים. ואפילו אם אמרו על האסור מותר. דכתיב על פי התורה אשר יורוך וגו׳: **פי׳** זה הכלל [התולה] בעצמו חייב. ואמרי׳ לאתויי מבעט בהוראה. פי׳ מי שהיה דרכו לעולם לבעט בהוראת חכמים ושלא לסמוך עליה והשתא עשה על פיהם חייב. דאמרינן מפי עצמו הוא דעבד: ס״א ממעט: **פיסקא** התולה בב״ד פטור. ואמרי׳ לאתויי מאן ומהדרינן לאתויי נודע לב״ד שטעו וחזרו בהן. פי׳ ולא ידע הוא הדבר והלך ועשה פטור. ואקשינן והא בהדיא קתני לה (בהדא) [בתרה] הורו ב״ד וידעו שטעו כו׳ עד ר׳ שמעון פוטר דאלמא ר׳ שמעון לחודיה אית ליה האי סברא ופרקינן תני והדר מפרש כלומר תרוייהו ר״ש תני להו סתים רישא והדר פרש: אמר רב יהודה אמר שמואל זו המשנה סתומה דברי ר׳ יהודה היא ואין לסמוך עליה. אבל חכ״א יחיד שעשה בהוראת ב״ד פטור מאי ר׳ יהודה דתניא בסיפרא ואם נפש אחת תחטא בשגגת נפש [תחטא] אחת תחטא בעשותה תחטא הרי אלו ג׳ מיעוטין העושה מפי עצמו חייב בהוראת ב״ד פטור. מפורש בשבת בפרק המצניע דלר׳ יהודה הני ג׳ מיעוטי. חד למעוטי זה עוקר וזה מניח וחד למעוטי זה יכול וזה יכול וחד למעוטי יחיד שעשה בהוראת ב״ד: מאי רבנן. דתניא בסיפרא עדיין אני אומר מיעוט הקהל שחטאו חייבין שאין ב״ד מביאין על ידיהן פר אבל רוב הקהל שחטאו יהיו פטורין שהרי ב״ד מביאין עליהן פר ת״ל עם הארץ אפילו רובו אפילו כולו. במאי חטאו אילימא בשגגת מעשה פי׳ כגון שהיו סבורין ששונן הוא ואכלו חלב. ב״ד מאי עבידתייהו פי׳ דקתני שהרי ב״ד מביאין אלא בהוראתן ומעשה הקהל. ואלא שחטאו בהעלם דבר פי׳ שהורו ב״ד ועשו הן. כי כתיב עם הארץ בשגגת מעשה הוא דכתיב והיכי נסביה להעלם דבר אלא הכי קאמר עדיין אני אומר מיעוט קהל שחטאו בשגגת מעשה חייב כל אחד ואחד כשבה או שעירה. אבל רוב הקהל שחטאו בשגגת מעשה יהו פטורין כל אחד ואחד מהבאת חטאתו שהרי ב״ד מביאין על ידיהן פר בהוראה. פי׳ והן אין מביאין חטאת ת״ל עם הארץ אפי׳ כל הקהל אם חטאו בשגגת מעשה מביא כל אחד ואחד חטאתו. קתני מיהת הא הן חייבין. דאלמא היחיד שעשה בהוראת ב״ד חייב. א״ל רב פפא ודלמא לא הן ולא ב״ד פי׳ והכי קתני עדיין אני אומר מיעוט קהל שחטאו בשגגת מעשה חייבים שאין ב״ד מביאין עליהן פר והוא הדין דהן אין מביאין. ודחי׳ אי הכי מאי אולמיה דמיעוט מרוב. פי׳ אי אמרת בשלמא כדאמרינן ב״ד אין מביאין עליהן פר. הא הן מביאין כל אחד ואחד חטאתו משום הכי קתני עדיין אני אומר מיעוט קהל כו׳. כלומר המיעוט שמביאין בהוראה יביאו בשגגת מעשה. אבל רוב דלא מייתי בהוראה אין מביאין בשגגת מעשה ונסיב לה קרא. אלא אי אמרת דבין מיעוט בין רוב אין מביאין בהוראה למה אומר במיעוט ולא היה [אומר] ברוב. אלא ש״מ ב״ד אין מביאין על ידיהן פר הא הן מביאין חטאת כל אחד ואחד. ש״מ: ומאי דהך ר׳ יהודה דקתני נפש תחטא אחת תחטא בעשותה תחטא הרי אלו ג׳ מיעוטין ומאן שמעת ליה דדרישא מיעוטי כי האי גונא ר׳ יהודה דתניא בסיפרא פרשת צו את אהרן ר׳ יהודה אומר זאת היא העולה הרי אלו ג׳ מיעוטין פרט לשנשחטה בלילה. ושנשפך דמה ושיצא דמה חוץ לקלעים שאם עלה לא תרד. ואיתא בשחיטת קדשים פרק המזבח מקדש ומתרצא בגדה פרק יוצא דופן וההיא דעדיין [אנן] אומר לא מצית לאוקומה כר׳ יהודה דקתני רוב קהל שחטאו [ב״ד] מביא על ידיהן פר ואי ר׳ יהודה דתנן בפרקין ר׳ יהודה אומר ג) י״ב שבטים מביאין י״ב פרים. ופליג רב נחמן עליה דרב יהודה משמא דשמואל ואמר דר׳ יהודה ר״מ פי׳ זו המשנה ר״מ היא. אבל חכ״א יחיד שעשה בהוראת ב״ד חייב. מאי ר״מ ומאי רבנן דתניא הורו ב״ד ועשו ר׳ מאיר פוטר וחכמים מחייבין. מאן עשו אילימא ב״ד מ״ט דרבנן דמחייבי והתניא בספרא יכול הורו ועשו פי׳ הן הורו והן עשו ולא הקהל יכול יהו חייבין פר ת״ל ועשו אחת מכל מעשה תלוי בקהל והוראה תלויה בב״ד אלא הורו ב״ד ועשו רוב הקהל מ״ט דר״מ דפטר אלא לאו הורו ב״ד ועשו מיעוט הקהל פי׳ ומאי חייבין כל אחד ואחד חטאת ובהא [קמפלגי] ר״מ סבר יחיד שעשה בהוראת ב״ד פטור וחכמים סברי חייב. אמר רב פפא כולי עלמא פי׳ בין ר״מ ובין רבנן דההיא דאיתיתת ראיה מינה. יחיד שעשה בהוראת ב״ד פטור. פי׳ ומאי עשו עשו ב״ד כגון שחצי הקהל עשו בהוראתן של ב״ד ועשו ב״ד עמהן. ר״מ סבר אין ב״ד משלימין לרוב

ה) נראה לי״ל דפר העלם דבר ילפינן מעיני מעיני. ב) מסר כאן מי הגמ׳ זו ואל״ל זו ואלי׳ זו עי׳ תוס׳.

ולא מיבעיא למ"ד צבור מביאין. דכי הביאו כפרתן דמי דהא מפרסמא מלתא ולא הוי אפי' יחיד תולה בצ"ד אלא אפילו למ"ד דכי הורו ב"ד ועשו קהל על פיהם דצ"ד מביאין עליהם פר והם פטורין דאיכא למימר לא מפרסמא מילתא כל כך והאי יחיד תולה בצית דין הוא אפ"ה לאו תולה בצ"ד כל שהרי היה בידו לישאל מפני מה צ"ד מביאין פר ואי שאיל אומריס לו לטעו וחזרו הלכך תולה בעצמו קרינא ביה ואית ביה לד חיוב מעלית הלכך מביא אפס תלוי: **ספק מבעוד יום נתכפר לו.** והיא כפרה מעלית: **ספק משחשכה נתכפר לו.** ולא הוי כפרה מעלית דביום נוטות כתיב [2] דקיימא לן דפטור דאין צריך להביא קרבן אחר ואע"פ שהוא קרב אחר תמיד של בין הערבים אין בו שום פסול דהכי אמר בפ' תמיד נשחט (פסחים ד' נט.) דאתי עשה דספח ועשה דאכילת קדשים ודחי עשה דהשלמה ואיכא נמי שינוי אחריני טובא והא הכא [3] (מפני) דבין השמשות ליתא לד חיוב מעלית דאיכא למימר שמא משחשכה נתכפר לו שהרי בין השמשות כהרף עין ואין אדם בעולם יכול לעמוד עליו אם מן היום או מן הלילה ופטור. ה"ג איכא למימר שמא ממש תולה בעצמו שהרי כבר הורו ב"ד: **ולא מיבעיא למ"ד צ"ד מביאין.** ולא לצור דלא מפרסמא מלתא היא ואי יחיד תולה בצ"ד הוא ופטור: **אלא אפילו למ"ד לצור מביאין.** ואיכא למימר מפרסמא מלתא היא ואי יחיד לאו תולה בצ"ד ותולה בעצמו הוא אפ"ה אמר תולה בצ"ד הוא דכי עשה על פיהן עשה: **לא משכח איניש דלשייליה.** ולא סליק אדעתיה למישאל למה הביאו לצור פר הלכך ליכא לד חיוב מעלית דהא בצ"ד לד פטור שייך ביה טפי דתולה בצ"ד הוא הלכך אינו מביא אפס תלוי: **אחזיק בדרך.** ליך למדינת הים ועדיין ישנו בעיר: **איכא ביייאיו.** לר"ע פטור דהא החזיק בדרך הכיון דטרוד הוא לא היה אפשר לו שישמע אחזרו בהן הלכך תולה בצ"ד הוא ופטור ואי בקיום מקצת וביטול מקצת פטורין ובעקירת כל הגוף פטורין במאי חייבין תנא הכי קא קשיא ליה אימא דבר בולה מילתא משמע ת"ל ונעלם דבר מאי משמע אמר עולא קרי ביה ונעלם מדבר חזקיה אמר אמר קרא [1] ועשו אחת מכל מצות מכל מצות ולא כל מצות מצות תרתי משמע אמר ר"נ בר יצחק מצות כתי' רב אשי אמר [2] יליף דבר דבר מזקן ממרא דכתיב ביה בזקן ממרא [2] כי יפלא ממך דבר לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל מה ממרא מן הדבר ולא כל דבר אף בהוראה דבר ולא כל הגוף אמר רב יהודה אמר שמואל אין ב"ד חייבין עד שיורו [3] בדבר שאין הצדוקין מודין בו אבל בדבר שהצדוקין מודין בו פטורין מאי טעמא זיל קרי בי רב הוא תנן יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור ואמאי שומרת יום כנגד יום הא כתי' [3] וספרה לה [4] מלמד דשספרת אחד לאחד דאמרי העראה שריא גמר ביאה הוא דאסירא הא נמי כתיב [4] את מקורה הערה דאמרי כדרכה אסירא שלא כדרכה שריא הא כתיב משכבי אשה דאמרי כדרכה אסור אפי' העראה בשלא כדרכה גמר ביאה הוא דאסור אבל העראה שריא אי הכי אפי' נדה נמי אלא לעולם כדרכה ודאמרי העראה באשה דוה הוא דכתיבא ואיבעית אימא [5] דאמרי זבה לא הויא אלא בימי דכתיב [5] כל ימי זובה תנן יש שבת בתורה אבל המוציא מרשות לרשות פטור ואמאי הוצאה הא כתיבא [6] לא תוציאו משא מבתיכם [דאמרי הוצאה הוא דאסור הכנסה מותר ואיבעית אימא] [7] דאמרי הוצאה [8] (והכנסה) הוא דאסירא מושיט וזורק שרי תנן יש עבודת כוכבים בתורה אבל המשתחוה פטור ואמאי המשתחוה הא כתיבא דכתיב [7] לא תשתחוה לאל אחר דאמרי כי אסירא השתחויה כדרכה אבל שלא כדרכה שריא ואיב"א דאמרי השתחויה גופה כדרכה הוא דאסיר [7] דאית בה פשוט ידים ורגלים הא השתחויה דלית בה פשוט ידים ורגלים שריא

בעי

תוספות

שהביא כפרתו בין השמשות. משמע אבל קודם לכן נתכפר אע"ג דקרב אחר תמיד מ"מ הערביים וקשה דבתוספתא [a] משמע דפסולין וכן משמע בספחים [b] דרמי התם כתיב לא ילין עד בוקר הא כל הלילה ילין וכתיב הסלמים עליה הסלם כו' ולא משי הא לכתחלה הא דיעבד אלמא דפסולין. ומאי הכא ממי מיירי בתמוכר כפורים בערב פסח כדאמרינן התם [c] אין מתעכב אחר התמיד בין הערביים אלא קטרת וגרות ותמוכר כפורים בערב פסח: **קרי ביה ונעלם מדבר.** דמ"ס מונעלם קאי להכא ולהכא ואמר בירושלמי דאיכא דאמר גורעין ודורשין מתחלה פרשה לסופה וא"ד אף בתמנע פרשה ויצקת עליה שמן הלקח שמן הנמנה ללמד כל המצות ליצקה הקשה ריב"ק בר' מאיר מאי שנא דהכא דרשינן ונעלם מדבר וגבי עדות יקום דבר לכ"ע דרשינן [d] דבר ולא תלי תלי דבר. וי"ל דוודאי דבר כולה דבר משמע והכא מעייניו דקרא מכדי כתיב אחת מכל מצות ה' דמשמע מצוה שלימה למאי הלכתא כתב דבר אלא ע"כ למדרש ונעלם מדבר אפי' דבר אחד מן המצות וכן בכל דוכתי גורעין ומוסיפין ודורשין מקום דוחקא דקרא דאיכא דחיקא ומוקים אנפשיה. כי הכוא דהתם [e] הכ"ל למכתב ומתיבינהו יוסף עליו כי היכי דכתיב גבי מעשר. וכפ' יש נוחלין [f] הכ"ל למכתב אשתו מיכא אם הנחלה וכי כתב קרא גרוע לישב המקרא על ידי גרעון ותוספת. תימה מנ"ל דאתי קרא למייב רק קיום מקצת וביטול מקצת דלמא קרא אחת אפילו למייב בכך וכל שכן בביטול כל הגוף כדאמר בפ' המקנאין [g] גבי עבודת כוכבי' דכתי' מן הדרך אפי' מקצת דרך ומייב בקיום מקצת וכן על כל הגוף אבל בשאר מצות אינו מייב אלא בביטול כל הגוף. וי"ל דהתם כתיב אלכת בה וחגיא בספרי ולא העושה במקצת משייר מקצת [h] מיעוט בהדי קיום מקצת לחכי בעבודת כוכבים דגבי קרא מייב אפילו במקצת הגוף. וגם בביטול כל הגוף מייב דלא גרע משאר מצות ואי לאו מיעוט דשאר מצות והוי כתיב סתמא היה מייב נמי בשאר מצות בכל ענין והכי נמי הכא ולהכי כתיב הכא דבר למעוטי כל הגוף. ולכא למימר אפקא דדבר כולו דבר משמע דתניא בת"כ כתיב הכא מכל מצות ה' וכתי' במצות מכל מצות ה' ואי לא דמייתיי אלא בעוקר כל הגוף לא משכחת במצות האמורות אלא בתו מאוסתו ואם ממותו ואם ממיו דבר שאין הצדוקין מודין בו. הועתק מפי' רביעו שמתה ז"ל: **רב אשי אמר יליף דבר מזקן ממרא.** והתם יליף בתוספתא [i] בין דם לדם ולא כל דבר והני הכא לא שמיע להו בגייתא [j] דילן מטעמא אחריני: **בדבר שאין** הצדוקין מודין בו. והא דאלמודיע למעוטי טוליה דבר ולא נפיק משום דצדוקין מודין בו. כמו בתו מאוסתו דלית להו ג"ש לא אם ממיו ואם ממותו ומתני' דנקבו נדה וטבת ועבודת כוכבים לא משום דאסגבו דוקא קאי אלא רק לפרש קיום מקצת נקטינהו: **יש נדה אבל הבא על שומרת יום בו.** בנדה נופה הוי מני לאסוחי טובא כגון בדם חלום בדם שחור וטובא דחשיב בת"כ אלא דאתמא לאמעוטינן לאילו בשומרת יום ובנדה מקרי קיום מקצת וביטול מקצת ובגמרא דפריך אי הכי אפילו נדה נמי ה"פ אפילו נדה בכה"ג אי הוה בדבר שאין הצדוקין מודין בו הוי קיום מקצת: **הכתיב** ופרה [k]. ל"ג דהא בשמעתא בתרייתא דנדה מפיק לה ממשכב נדתה יהיה לה: **שלא** בדרכה נמי הכתיב בו'. משמע דצדוקין מודין בו וכפ' אחד דיני ממונות [l] גבי עגלה ערופה ונופלת משמע דאין צדוקין מודין בו התם בהעגלה אלא בדרכה: **הכתיב** בל ימי זובה. ה"מ לאתויי קרא קמא דכתיב זוב דמה ימיה ריבה: **דאמרי הוצאה אסירא והכנסה שריא.** ותנא [m] הוצאה הכנסה קרי לה כדאמרינן במס' שבת (ג:) ומסכת שבועות (ה.): **איבא דאמרי הוצאה והכנסה (שריא) [הוא דאסירא].** אע"ג דהכנסה לא כתיבא סברא היא מה לי עיולי מה לי אפוקי מה לי עיולי (שבת לו:):

[a] לפי הגרסות הגאון בעל מעשה רב ל"ל בספק, [b] ובקמן ז:, [c] (פסחים ס.), [d] סנהדרין לג.; [e] ר"ש והיה לה, [f] נדה עב., [g] ר"ש אל יצא [איש] ממקומו [ועיין תוספות שיוכיח ח: ד"ה נחלו ומי' בהרמב"ם פי"ד מהלכות סנגות דין ב'], [h] ב"ש פי"ז, [i] [ויקרא ז:], [j] כפ"י אינו, [k] [ויקרא יח], [l] [סם כן], [m] [סם טון], [n] כפ"ל: ויסתמוו לו, והוא בנהלאשים מב, [o] ספחים פ"ד, [p] ב"ש פי"ז, [q] סם, [r] ב"ש ק"ש ע: וס"ע, [s] ב"מ נ"ד:, [t] ב"ש ק"ש:, [u] סנהדרין ל., [v] ר"לומיעבו בהמיה, [w] פ"ש דמקלמין, [x] ר"ל דילפי, [y] סנהדרין לג: יסם ד"ה שעשה, [z] ר"ל הכנסה הוקאה,

תוספות הרא"ש

ולא מבעיא למ"ד צבור מייתי דודאי פושע הוה דאי נפק לשוקא אמרי ליה הוה שישב בביתו ולא שאל פושע הוה אלא אפי' למ"ד ב"ד מייתי אי הוה שאיל אמרי ליה ופושע הוה: **סומכוס** אומר תלוי. דין אוכל ספק חלב לאחר שהביא אשם תלוי יש לו שהוא תלוי מהיסורין אף זה בלא הבאת קרבן תלוי הוא ואין לו לדאוג מיסורין דאנוס הוא דדמי לאדם שהביא כפרתו בין השמשו' בערב פסח דאמרי' בפסח שני בפרק תמיד נשחט דאתי עשה דפסח דאית ביה כרת ודחי עשה דהשלמה עליה השלם כל הקרבנות כולם דלית ביה (ספק) כרת [ספק] אי היה יום כשנזרק הדם או לילה דפטור מלהביא קרבן אחר דמוקמינן היום בחזקתו ה"נ מוקמינן האיש בחזקתו קמא ותולה בב"ד הוא ולא פושע דלא עלתה בדעתו שיחזרו בהם ב"ד: **ולא** מבעיא למ"ד ב"ד מייתי כו'. דלא הוה פושע דלא מצי למיזל ללשכת הגזית לשוילי אלא אפי' למ"ד צבור מייתי כו' דלא הוה למיזל לבראי ולשוילי: הא כתי' וספרה לה ז' ימים. קים להו דצדוקי' (מייתי) [וביתוסים] דורשים דרשה זו מייתורה דלה: דאמרי הוצאה אסורה הכנסה מותר ואף ע"ג דבמתני' תנן המוציא מרה"ר לרה"ר חנא הוצאה משום דהוי אב ולעולם לא איירי בהוצאה אלא בתולדה דידה הכנסה או זריקה והרשה: דאמרי השתחואה גופה דאית בה פשוט ידים ורגלים (וכן) הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחות לך ארצה ורש"י ז"ל הביא הקרא דכתיב באחי יוסף וישתחוו לו אפים ארצה ומשם ליכא למשמע דאמרינן בפ"ב דשבועות (דף ט:) קידה על אפים וכה"א ותקוד בת שבע אפים ארצה אלמא כל קידה הוי אפים שמשתחוה בראשו ומרכין פניו כלפי קרקע ויש השתחואה דמפרש בה בלא פשוט ידים ורגלים כגון אפים ארץ ישתחוו לך (ישעיה מט) וישתחו לאפיו ארצה (בראשית מז) והוא יותר מקידה שמשפיל פניו עד הקרקע אבל היכא דכתיב השתחואה סתם הוא פשוט ידים ורגלים כדכתי' להשתחות לך ארצה:

רבינו חננאל

צבור [ורבנן סברי ב"ד משלימין לרוב צבור] איבעית תימא הורו ב"ד ועשו רוב הקהל ומאן חכמים ר' שמעון דאמר צבור מייתי ב"ד מייתי. פי' ופוטר דקתני ר"מ אצבור. ומחייבין דקתני [רבנן] נמי אצבור. והא דר' שמעון מפרש לקמן ואית דאמרי בשבט שעשה בהוראת ב"ד מיירי ומאן חכמים ר' יהודה דתנן. [a] בסיפא דפרקין הורו ב"ד של א' מן השבטים כו' עד דברי ר' יהודה. אי בעית תימא כגון שחטאו ר' שבטים והן רובן של קהל או ז' אע"פ שאינן רובו של קהל ומאן חכמים [b] ר' שמעון בן אלעזר דתניא לקמן רשב"א אומר משמו של ר"מ חטאו ר' כו' פי' הך דתני משמיה דר' מאיר בעי רובה בשבטים ובמנין. ולא איתוקמא דרב נחמן וקי"ל כרב יהודה אמר שמואל דמתניתין רבי יהודה סתימתאה ולית הלכתא

ל א מיי' פי"ב מהל' סנגות הל' ח ופי"ד הל"ב סמג עשין רח:

לא ב מיי' סס פי"ד הלכה ס:

לב ג ה ו ז מיי' סס הלכה ב:

ד נמיי' פ"ו מהל' מעורי מיאה הלכה ז:

תורה אור השלם

1. וְאִם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ וְנֶעְלַם דָּבָר מֵעֵינֵי הַקָּהָל וְעָשׂוּ אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁמוּ: ויקרא ד יג
2. כִּי יִפָּלֵא מִמְּךָ דָבָר לַמִּשְׁפָּט בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין וּבֵין נֶגַע לְנֶגַע דִּבְרֵי רִיבֹת בִּשְׁעָרֶיךָ וָקַמְתָּ וְעָלִיתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ: דברים יז ח
3. וְאִם טְהֹרָה מִזּוֹבָהּ וְסָפְרָה לָּהּ שִׁבְעַת יָמִים וְאַחַר תִּטְהָר: ויקרא טו כח
4. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה דָּוָה וְגִלָּה אֶת עֶרְוָתָהּ אֶת מְקֹרָהּ הֶעֱרָה וְהִיא גִלְּתָה אֶת מְקוֹר דָּמֶיהָ וְנִכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם מִקֶּרֶב עַמָּם: ויקרא כ יח
5. כָּל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב עָלָיו כָּל יְמֵי זֹבָהּ בְּמִשְׁכַּב נִדָּתָהּ יִהְיֶה לָּהּ וְכָל הַכְּלִי אֲשֶׁר תֵּשֶׁב עָלָיו יִטְמָא יִהְיֶה כִּטְמֵאת נִדָּתָהּ: ויקרא טו כו
6. וְלֹא תוֹצִיאוּ מַשָּׂא מִבָּתֵּיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְכָל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ וְקִדַּשְׁתֶּם אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת אֲבוֹתֵיכֶם: ירמיהו יז כב
7. כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר כִּי יְיָ קַנָּא שְׁמוֹ אֵל קַנָּא הוּא: שמות לד יד

מוסף רש"י

בדבר שאין הצדוקין מודין בו. שאין טעומו מפורש בתורה כגון אלא במשנה או בדברי חכמים (סנהדרין לג:). **ז"ל קרי בי רב הוא.** מיעוקום של מים רבן יוחנן שלוט כלום (שם).

רבינו חננאל (המשך)

כוותיה אלא כדרבנן דאמרי יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב: אמר רב אסי בהוראה הלך אחר רוב יושבי ארץ ישראל. פי' אם עשו רוב יושבי א"י לא תחוש ליושבי חוצה לארץ. דיושבי א"י ניהו דאיקרו קהל שנא' ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת וגו'. מכדי כתיב כל ישראל אמאי כתיב תו מלבוא חמת עד נחל מצרים פי' דהוא תחום א"י לומר לך הני דא"י איקרו קהל דחוצה לארץ לא: פשיטא לן דהיכא דהוו קהל רובה כשעשו ונתמעטו קודם שיודע להם היינו חלוקת רבנן ור"ש בפרק כהן משיח שחטא דתנן כהן ונשיא שחטאו עד שלא נתמנו ונתמנו הרי הן כהדיוטות פי' ומביאין עליהן בהוראה הא הן חייבין וכן הלכתא: איבעיא להו הורו צבור שחלב מותר ועשו מיעוט הקהל פי' ופסקה ההוראה שלא פשטה בקהל יותר אבל לא נודע לב"ד ג) תו הדרו והורו פעם שניה כי החלב מותר ועשו מיעוט אחר והוו להו תרי מיעוטי רובה מהו כיון

ל) גי' רביעו נמוכ. ב) גי' שלנו ומתני' מני וגי' רביעו נמן מאד. ג) גי' שלנו ומזרו ב"ד נתן פי' שיעבו ונתמיים שטעו ועי' מוס' ומגלה דרביעו ל"ג מלת נתן לל"ק.